

СЕКЦІЯ 10: РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОГО ТА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНЕСЕННЯ ПОНЯТЬ «ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ» І «БЮДЖЕТНА ЗВІТНІСТЬ» У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Пивовар Юрій Ігорович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного і адміністративного права Юридичного інституту Національного авіаційного університету

Одним з гострих практичних питань у сфері бюджету, що потребують передусім теоретичного вивчення з метою надання методичних рекомендацій, є звітність учасників бюджетного процесу.

Згідно з правовими положеннями чинного Бюджетного кодексу України звітна діяльність учасників бюджетного процесу виникає й здійснюється на двох останніх стадіях бюджетного процесу: при виконанні бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); при підготовці та розгляду звіту про виконання бюджету і прийнятті рішення щодо нього (ст. 19).

При цьому стаття 58 зазначеного Кодексу закріплює чотири види звітності: а) оперативну; б) місячну; в) квартальну; г) річну.

Водночас при організації й здійсненні звітності діяльності в сфері бюджету розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів допускаються безліч порушень різного ступеню важливості, що зумовлено зокрема недостатньою підготовленістю відповідальних за цю роботу осіб.

Однією з причин цьому є відсутність системних знань у зазначеній сфері, а також неоднозначне трактування теоретиками й законодавцем відповідних базових категорій. Якщо в економічній науці терміни «звіт», «звітність», «звітуння» переважно трактуються як документація, система відповідних показників, тоді як представники фінансово-правової науки дані категорії пов'язують передусім з фінансовими правовідносинами, називаючи різновидом, наприклад, податкових, бюджетних, валютних, тощо [1 2; 3; 4; 5].

Вважаємо, що для підгалузі бюджетного права загалом та бюджетного процесу зокрема, характерним є особливий вид правовідносин - звітні правовідносини, що виникають з приводу фінансової, бюджетної звітності та становлять відповідно зміст фінансової (бюджетної) звітної діяльності. При цьому одні з них можна віднести до матеріальних - стосуються бухгалтерських та інших показників, що складають відповідну звітність; інші - до процесуальних - стосуються порядку формування, погодження, подання, оприлюднення тощо такої звітності.

Аналіз статті 58 Бюджетного кодексу України дозволяє співвіднести фінансову й бюджетну звітності як рівнопорядкові: «... фінансову та бюджетну звітність», що складають єдину «звітність про виконання Державного бюджету України (кошторисів бюджетних установ)» [6]. Разом з тим, деякими дослідниками фінансова, бюджетна та звітність про виконання Державного бюджету України ототожнюється - вивчається у одному синонімічному ряді. Так, наприклад Н.Я. Якимчук при дослідженні звітності в бюджетному процесі ототожнює терміни «річний фінансовий звіт», «звітуння про виконання бюджету», «звіти про витрачання бюджетних коштів», «звіт про виконання закону про Державний бюджет України» використовуючи їх для означення одього і того ж явища [7, с. 375-387]. Необхідно відмітити, що різне розуміння означених категорій притаманне й практичним працівникам, серед яких одні стверджують, що фінансова й бюджетна звітність є різними видами звітності; інші - вказують про їх синонімічність; а треті - говорять, що фінансова звітність включає бюджетну.

Не можемо погодитись з позицією ототожнення цих явищ та вважаємо, що бюджетна та фінансова звітність співвідносяться як особливе й загальне. А термін «звітність про виконання Державного бюджету України» взагалі вважаємо складовим різновидом бюджетної звітності. Критерієм розмежування передусім варто вважати предмет звітності. Так, предметом фінансової звітності є «бухгалтерська звітність, що містить інформацію про

фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період» (ст. 1) [8]; бюджетної - сукупність упорядкованих за певною ознакою, взаємопов'язаних між собою показників, що характеризують кількісні та якісні сторони виконання бюджетів різних рівнів [9]; а звітності про виконання Державного бюджету України - показники, що характеризують кількісні та якісні сторони виконання виключно Державного бюджету України.

Отже, теоретичні питання звітності залишаються відкритими доки національне законодавство не легалізує й не уніфікує єдине нормативне трактування цього явища, що в кінцевому варіанті сприятиме покращанню фінансової (у тому числі бюджетної) діяльності усіх суб'єктів бюджетних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Пахомов И.Н. Финансовое право : [Учебник] ; [Издание третье, с изменениями и дополнениями] / И. Н. Пахомов. - Х. : ООО «Одисей», 2007. - 328 с.
2. Петрусенко А. Г. Контрольно-счетные органы Российской Федерации как субъекты бюджетных правоотношений: вопросы правового регулирования : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 / А.Алексей Георгиевич Петрусенко. - Ростов-на-Дону, 2006. - 204 ^
3. Финансовое право: навч. посіб. / за заг. ред. Д. М. Павлова, О. А. Кузьменко, А. Г. Чубенка. - К. : КНТ, 2009. - 52а с.
4. Чернадчук В. Д. Бюджетні правовідносини в Україні : теорія, практика та перспективи розвитку : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Віктор*Дмитрович Чернадчук. - К., 2010. - 419 с.
5. Орлюк О. П. Финансовое право. Академичний курс: [Підручник] / Орлюк О. П. - К.: Юрінком Інтер, 2010. - 808 с.
6. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456^1 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2010. - № 50-51. - Ст. 512
7. Якимчук Н. Я. Правовий статус розпорядників бюджетних коштів в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Якимчук Наталя Яківна. - К., 2010. - 556 с.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-X^ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1999. - № 40. - Ст. 365.
9. Петрачкова М.І. Бюджетна звітність як основне джерело інформації для аналізу виконання бюджетів / М.І. Петрачкова // Матеріали міжнародної науко-практичної конференції «Новейшие научные достижения» (2011 г.) // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_NND_2011/Economics/7_81803.doc.htm

ПРАВОВА РЕФОРМА У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Пожидаєва Марія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ Власенко Олена Сергіївна, головний казначей відділу видатків та розпорядників бюджетних коштів УДКСУ у Голосіївському районі міста Києва

Загальновизнаною тенденцією прогресу світової економіки є використання у розрахунках безготівкових коштів. Так, в Україні з метою стимулювання зростання безготівкових розрахунків у свій час було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» від 18.09.2012 р., який набув чинності з 18.10.2012 р.[1]. Згідно з нормами цього Закону Національному банку України надано право встановлювати граничні суми розрахунків готівкою для фізичних та юридичних осіб, а також для фізичних осіб-підприємців (див. ч. 3 ст. 1087 ЦК України).

Відповідну функцію законодавець закріплює і за контролюючими органами, у тому числі і за органами доходів і зборів, яка полягає у здійсненні контролю за додержанням порядку приймання готівки для подальшого переказу (крім приймання готівки банками), за дотриманням суб'єктами господарювання установлених законодавством обов'язкових вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій (див. пп.19-1.1.4. п.191.1 ст. 19-1 Податкового кодексу України).

На сьогодні Національний банк України на нормативно-правовому рівні встановив розмір ліміту готівкових розрахунків для фізичних осіб до 150 тис. грн., який діє з 01.09.2013 р. А для підприємств (підприємців) гранична сума